

# OBSAH

Předmluva .....	13
Předmluva ke druhému vydání .....	15
Předmluva ke třetímu vydání .....	16
Předmluva ke čtvrtému vydání .....	17
Předmluva k pátému vydání .....	18
Předmluva k šestému vydání .....	19
<b>1. kapitola – Fenomén práva .....</b>	<b>21</b>
1.1 Pojem práva .....	21
1.2 Právní vědomí .....	25
1.3 Systém právní vědy .....	26
<b>2. kapitola – Právní normy .....</b>	<b>29</b>
2.1 Problematika normativnosti .....	29
2.2 Mody (modality) normativnosti a jejich uplatnění v právu .....	31
2.3 Právní normy a jiné součásti normativního právního systému .....	33
2.4 Specifické rysy právních norem .....	36
2.5 Struktura právních norem .....	38
2.6 Klasifikace právních norem .....	49
2.6.1 Kritérium právní sily .....	49
2.6.2 Kritérium povahy regulatívneho pôsobení normy .....	51
2.6.2.1 Normy s klasickou štruktúrou (kondicionální) .....	51
2.6.2.2 Zvláštní právní normy .....	57
2.6.3 Kritérium předmětu, metody a účelu právní regulace .....	66
2.7 Působnost právních norem .....	66
2.7.1 Věcná působnost .....	67
2.7.2 Prostorová působnost .....	67
2.7.3 Osobní působnost .....	68
2.7.4 Časová působnost .....	70
<b>3. kapitola – Prameny práva .....</b>	<b>71</b>
3.1 Trojí význam pojmu prameny práva .....	71
3.2 Prameny práva jako formy právních pravidel .....	72
3.2.1 Právní předpisy – obecně závazné normativní právní akty .....	72
3.2.2 Soudní precedenty .....	73
3.2.3 Normativní právní smlouvy .....	75
3.2.4 Právní obyčej .....	76

3.2.5	Jiné prameny práva .....	77
3.3	Právní řád České republiky .....	78
<b>4.</b>	<b>kapitola – Tvorba právních norem .....</b>	<b>83</b>
4.1	Způsoby vytváření právních norem .....	83
4.2	Legislativní proces .....	84
4.2.1	Zákonodárná iniciativa .....	85
4.2.2	Projednání návrhu zákona, hlasování o návrhu zákona .....	86
4.2.3	Promulgace zákona .....	88
4.2.4	Účinnost právního předpisu .....	89
4.2.5	Problematika retroaktivity v právu .....	92
4.2.6	Zánik platnosti a účinnosti právního předpisu .....	96
4.2.7	Derogační pravidla při derogaci mlčky .....	100
4.3	Legislativní technika .....	101
4.3.1	Právní jazyk .....	101
4.3.2	Vnitřní struktura právního předpisu .....	102
4.3.3	Vztah pojmů právní předpis a právní norma .....	102
4.4	Tvorba práva a nedostatky v této oblasti .....	103
4.5	Soudcovské právo .....	103
4.6	Konsensuální (smluvní) tvorba práva .....	104
4.7	Spontánní vytváření práva .....	104
<b>5.</b>	<b>kapitola – Typy právní kultury .....</b>	<b>105</b>
5.1	Právní kultura .....	105
5.2	Právní komparatistika .....	105
5.3	Typy právní kultury .....	105
5.3.1	Kontinentální typ právní kultury .....	106
5.3.2	Angloamerický typ právní kultury .....	106
5.3.3	Islámský typ právní kultury .....	108
<b>6.</b>	<b>kapitola – Subjekty práva .....</b>	<b>110</b>
6.1	Subjekty práva – pojem, klasifikace .....	110
6.2	Normotvorné subjekty práva .....	111
6.3	Osoby jako subjekty práv a povinností .....	111
6.3.1	Fyzické osoby .....	111
6.3.2	Právnícké osoby .....	113
6.4	Orgány veřejné moci .....	114
<b>7.</b>	<b>kapitola – Systém práva .....</b>	<b>115</b>
7.1	Systém práva – jednota a diferencovanost .....	115
7.2	Klasifikace práva podle metody právní úpravy .....	116

7.3	Klasifikace práva podle předmětu právní úpravy .....	118
7.4	Klasifikace práva podle účelu právní úpravy .....	119
7.5	Vztah práva mezinárodního a práva vnitrostátního .....	120
7.6	Evropské právo .....	122
7.6.1	Evropské právo (primární a sekundární) .....	122
7.6.2	Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu .....	126
7.6.3	Lisabonská smlouva .....	127
<b>8.</b>	<b>kapitola – Interpretace práva .....</b>	<b>128</b>
8.1	Pojem interpretace práva .....	128
8.2	Heuristická, mocenskoorganizační a argumentační funkce interpretace .....	128
8.3	Relace primárního objektu a sekundárních objektů interpretace ...	130
8.4	Závaznost a významnost interpretačních závěrů .....	131
8.5	Metodologické direktivy interpretace .....	133
8.6	Argumentace v právu .....	138
<b>9.</b>	<b>kapitola – Realizace právních norem .....</b>	<b>140</b>
9.1	Pojem realizace právních norem .....	140
9.1.1	Prosté dodržování povinností a výkon práv .....	140
9.1.2	Vytváření právních vztahů .....	141
9.1.3	Aplikace práva .....	141
9.1.4	Právní odpovědnost .....	142
9.2	Hodnocení chování subjektů práva z hlediska objektivního práva ...	143
9.2.1	Chování v souladu s právními normami .....	143
9.2.2	Chování a jednání v rozporu s právními normami .....	144
<b>10.</b>	<b>kapitola – Právní vztahy .....</b>	<b>145</b>
10.1	Pojem právního vztahu .....	145
10.2	Předpoklady vzniku, změny a zániku právních vztahů .....	145
10.2.1	Třídění právních skutečností .....	146
10.2.2	Právní jednání a individuální právní akty .....	147
10.2.2.1	Právní jednání .....	147
10.2.2.2	Individuální právní akty .....	148
10.2.3	Protiprávní jednání (delikty) .....	149
10.2.4	Právní události .....	149
10.2.5	Protiprávní stavy .....	150
10.3	Subjektivní práva a právní povinnosti .....	151
10.3.1	Pojem subjektivního práva a právní povinnosti .....	151

10.3.2	Distinkce subjektivního práva a právní povinnosti a jejich vzájemná relace .....	152
10.3.3	Absolutní a relativní subjektivní práva .....	153
10.3.4	Vymahatelnost a ochrana subjektivních práv .....	153
10.3.5	Hierarchie subjektivních práv .....	156
10.4	Subjekty právních vztahů .....	156
10.5	Objekty právních vztahů .....	159
<b>11.</b>	<b>kapitola – Právní odpovědnost .....</b>	<b>161</b>
11.1	Právní odpovědnost v komplexu sociálních odpovědnostních vztahů .....	161
11.2	Pojem právní odpovědnosti .....	162
11.2.1	Sankční postihy při porušení právní povinnosti .....	163
11.2.2	Funkce právní odpovědnosti .....	163
11.2.3	Klasifikace právní odpovědnosti .....	164
11.2.3.1	Soukromoprávní delikty .....	165
11.2.3.2	Veřejnoprávní delikty .....	168
11.2.3.2.1	Trestné činy .....	168
11.2.3.2.2	Přestupky a jiné správní delikty .....	172
11.2.3.2.3	Disciplinární delikty .....	176
11.2.3.2.4	Ústavní delikty .....	177
11.2.3.2.5	Mezinárodněprávní delikty .....	178
11.2.4	Prvky zaviněného porušení právní povinnosti .....	178
11.2.4.1	Objektivní stránka deliktu .....	179
11.2.4.2	Objekt deliktu .....	179
11.2.4.3	Subjekt deliktu .....	179
11.2.4.4	Subjektivní stránka deliktu .....	180
11.2.5	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost .....	181
<b>12.</b>	<b>kapitola – Aplikace práva .....</b>	<b>183</b>
12.1	Pojem aplikace práva .....	183
12.2	Druhy procesů aplikace práva .....	183
12.3	Stadia procesu aplikace práva .....	184
12.3.1	Zjišťování skutkového stavu (quaestiones facti) .....	185
12.3.2	Řešení otázek právních (quaestiones iuris) .....	187
12.3.3	Rozhodnutí ve věci .....	189
12.3.3.1	Účinnost aktu aplikace práva .....	190
12.3.3.2	Právní moc aktu aplikace práva .....	190
12.3.3.3	Vykonatelnost aktu aplikace práva .....	192

12.4	Druhy aktů aplikace práva .....	192
<b>13.</b>	<b>kapitola – Vztah státu a práva, právní stát .....</b>	<b>194</b>
13.1	Vznik koncepce právního státu .....	194
13.1.1	Historické souvislosti formování právního státu .....	197
13.1.2	Rozdíl v pojetí „Rechtsstaat“ a „Rule of Law“ .....	198
13.1.3	Krise formálního pojetí právního státu .....	200
13.2	Atributy právního státu v materiálním pojetí .....	201
13.2.1	Vázanost státu právem .....	201
13.2.2	Lidská práva .....	202
13.2.3	Dělba moci .....	204
13.2.4	Demokratický charakter státu .....	205
<b>14.</b>	<b>kapitola – Stěžejní metodologické přístupy k právu .....</b>	<b>206</b>
14.1	Přirozenoprávní přístup (jusnaturalismus) .....	206
14.1.1	Vývojové stupně přirozenoprávní teorie .....	207
14.2	Kritika racionalistické koncepce – historickoprávní škola .....	208
14.3	Právněpozitivistický přístup (juspozitivismus) .....	208
14.4	Sociologický přístup k právu .....	209
14.5	Psychologický přístup k právu .....	209
14.6	Recentní metodologické přístupy k právu .....	210
<b>15.</b>	<b>kapitola – Teorie přirozeného práva .....</b>	<b>211</b>
15.1	Teologická koncepce jusnaturalismu .....	211
15.2	Racionalistická koncepce jusnaturalismu (17. a 18. století) .....	212
15.2.1	Hugo Grotius (1583–1654) .....	213
15.2.2	Thomas Hobbes (1588–1679) .....	214
15.2.3	John Locke (1632–1704) .....	215
15.2.4	Jean-Jacques Rousseau (1712–1778) .....	216
15.2.5	Charles Louis Montesquieu (1689–1755) .....	217
15.2.6	Význam racionalistického pojetí přirozeného práva .....	218
<b>16.</b>	<b>kapitola – Právní pozitivismus .....</b>	<b>219</b>
16.1	Počátky právněpozitivistického přístupu k právu .....	219
16.2	Francouzská škola právní exegeze .....	219
16.3	Německý pozitivismus .....	221
16.3.1	Historickoprávní škola .....	221
16.3.2	Vlastní právní pozitivismus v Německu .....	223
16.4	Anglický pozitivismus .....	226
16.4.1	Jeremy Bentham (1748–1832) .....	226
16.4.2	John Austin (1790–1859) .....	226

16.5	Obecné shrnutí právního pozitivismu .....	228
16.6	Právní normativismus .....	228
16.6.1	Filosofické základy normativismu .....	228
16.6.2	Předchůdci normativismu .....	228
16.6.3	Školy právního normativismu .....	229
16.6.4	Shrnutí normativní teorie .....	231
<b>17.</b>	<b>kapitola – Sociologické a psychologické přístupy k právu .....</b>	<b>232</b>
17.1	Představitelé společenských věd zabývající se právem .....	232
17.1.1	Charles Montesquieu (1689–1755) .....	232
17.1.2	Auguste Comte (1798–1857) .....	233
17.1.3	Karel Marx (1818–1883) .....	233
17.1.4	Max Weber (1864–1920) .....	234
17.2	Představitelé právní vědy zaměřeni na sociologický přístup k právu .....	235
17.2.1	Eugen Ehrlich (1862–1922) .....	235
17.2.2	Teorie volného práva .....	235
17.2.3	Zájmová jurisprudence .....	236
17.2.4	Teorie solidarity jako základ práva .....	237
17.2.5	Sociologická jurisprudence .....	237
17.2.6	Americký právní realismus .....	238
17.2.7	Behaviorální jurisprudence .....	238
17.3	Psychologický přístup k právu .....	238
17.4	Čeští představitelé sociologického a psychologického směru .....	239
17.4.1	Emanuel Chalupný (1879–1958) .....	239
17.4.2	Inocenc Arnošt Bláha (1879–1960) .....	239
<b>18.</b>	<b>kapitola – Recentní směry v právním myšlení .....</b>	<b>240</b>
18.1	Recentní představitelé právní teorie a právní filozofie .....	240
18.2	Představitelé recentní české teorie práva .....	246
<b>19.</b>	<b>kapitola – Axiologické problémy práva .....</b>	<b>249</b>
19.1	Právo a svoboda .....	250
19.2	Právo a rovnost .....	251
19.3	Právo a jistota .....	252
19.4	Právo a spravedlnost .....	253
19.4.1	Vztah právní a sociální rovnosti .....	254
19.4.2	Formální a obsahové pojetí spravedlnosti .....	255

19.5	Právo a morálka .....	255
19.6	Legitimita práva .....	256
<b>20.</b>	<b>kapitola – Působení práva ve společnosti .....</b>	<b>258</b>
20.1	Právo a společnost .....	258
20.2	Justifikace práva a problém jeho legitimacy .....	259
20.3	Moc a právo .....	260
20.4	Potřeby, zájmy a účely ve společnosti a právo .....	262
20.5	Dynamika a stabilita práva .....	264
20.6	Záměrnost a spontánnost v působení práva .....	265
20.7	Kontinuita a diskontinuita ve vývoji práva .....	267
20.8	Efektivita práva .....	269
	<b>Slovníček vybraných právních pojmů a úsloví .....</b>	<b>271</b>
	<b>Přehled vybraných právních principů a citátů .....</b>	<b>281</b>
	<b>Summary .....</b>	<b>285</b>
	<b>Inhaltsübersicht .....</b>	<b>288</b>
	<b>Seznam doporučené literatury .....</b>	<b>291</b>
	<b>Věcný rejstřík .....</b>	<b>306</b>